

POTRAT

Těhotenství bývá někdy předčasně ukončeno **potratem**. Potrat je **ukončení těhotenství** zánikem embrya nebo plodu před porodem. Může být **samovolný**, nebo **umělý** (interrupce).

Při **samovolném potratu** dochází k spontánnímu vypuzení embrya z těla matky. Příčinou může být vada zárodku neslučitelná se životem nebo chybná životospráva matky (např. užívání drog).

Z K většině samovolných potratů dochází do 12. týdne těhotenství. Někdy nemusí být příčina jasná.

Umělé ukončení těhotenství neboli **interrupce** je operativní zákrok, který vede k ukončení těhotenství. V naší zemi je tento zákrok povolen zákonem. Každá interrupce s sebou nese určité riziko infekce a následné neplodnosti.

Z Mnoho žen se po interrupci musí vyrovnat s **psychickými následky**. Rozhodování se pro potrat je závažná záležitost, ženy často po letech tohoto činu litují. Většinou se pro tento zákrok rozhodují mladé dívky, které nepředpokládaly, že by mohly otěhotnět, nebo ženy v tíživé sociální situaci. Je důležité si uvědomit, že nechráněný pohlavní styk úzce souvisí s **možností otěhotnět**.

Vyhleďte informace o organizacích, které se zabývají péčí o těhotné ženy v krizové životní situaci (azylové domy apod.). Co jsou „babyboxy“?

ANTIKONCEPCE

Pro metody, které **zabraňují vzniku těhotenství**, se používá souhrnný název **antikoncepce**. Každá z nich má určitý stupeň spolehlivosti, ne každá je vhodná pro všechny ženy. Pokud žena uvažuje např. o hormonální antikoncepci, měla by se poradit s gynekologem, zda je tato metoda pro ni vhodná, a měla by znát případná rizika. Je důležité vědět, že **riziko přenosu pohlavně přenosných nemocí snižuje pouze kondom**.

Z Vybrané druhy antikoncepce dostupné v ČR

Bariérová antikoncepce

Nejznámější bariérovou antikoncepcí je **kondom (prezervativ)**. Je to latexový návlek na penis, který brání spermiím v cestě k vajíčku. Výhodou je jeho nízká cena a snadná dostupnost.

Hormonální antikoncepce

Hormonální antikoncepce spočívá v pravidelném užívání **pilulek** obsahujících většinou kombinaci hormonů estrogeneru a progesteronu. Dodávání umělých hormonů do těla ženy zabraňuje ovulaci, zároveň dochází k zahuštění děložního hlenu, který se stává neprůchodným pro spermie. Existují i jiné formy hormonální antikoncepce, např. **náplasti**.

Chemická antikoncepce

Jedná se o různé **pěny, krémy, gely, čípky** apod., které obsahují látky ničící spermie (tzv. spermicidní látky). Zavádějí se do pochvy ženy před pohlavním stykem.

Přerušovaný pohlavní styk

Tato metoda spočívá v tom, že muž přerušuje pohlavní styk před vyvrcholením tak, aby nedošlo k proniknutí spermatu do pochvy ženy.

Metody periodické abstinence (metoda plodných a neplodných dnů)

Tyto metody vycházejí z předpokladu, že žena je plodná jen určitou část menstruačního cyklu. Snaží se určit plodné dny a párům se doporučuje vyhnout se pohlavním stykům v době, která je blízka ovulaci. Jsou použitelné i pro páry, které jinou antikoncepci nemohou používat ze zdravotních důvodů.

Nitroděložní antikoncepce

Nitroděložní antikoncepce využívá účinku **tělísek** různého tvaru zaváděných do dělohy ženy. Tělisko v děloze přitahuje bílé krvinky, které pak likvidují spermie. Pravděpodobně také zabraňuje uhnízdění oplozeného vajíčka v děloze.

Postkoitální antikoncepce (intercepce) – tzv. pilulka „po“

Umožňuje zabránit otěhotnění až po pohlavním styku. Zabraňuje uhnízdění oplozeného vajíčka v děloze.

Sterilizace

Tato metoda spočívá v chirurgickém přerušení vejcovodů (u ženy) nebo chámovodů (u muže).

Z V poslední době má mnoho párů problémy s **neplodností**. Příčina může být jak na straně muže (nízký počet málo pohyblivých spermií), tak na straně ženy (např. poškozené vejcovody).

antikoncepce

POHLAVNĚ PŘENOSNÉ NEMOCI

Jako **pohlavně přenosné nemoci** označujeme ty, které jsou **přenosné pohlavním stykem**. Mezi nejnebezpečnější patří **AIDS, syfilis a kapavka**.

AIDS

Onemocnění AIDS způsobují **viry HIV**, které vyvolávají rozpad bílých krvinek, a tím ničí **obranyschopnost organismu**. Tato nemoc má různé příznaky a je doposud **nevléčitelná**.

Vyhleďte podrobnosti o příznacích AIDS a fakta o jeho šíření ve světě.

Nemoc AIDS se přenáší **krví, spermatem** a poševním **sekretem**. Při nechráněném pohlavním styku je riziko nákazy vysoké. Proti tomuto onemocnění zatím neexistuje lék, který by je dokázal vyléčit. Existují pouze léky, které mohou průběh nemoci zpomalit. Proto je velmi důležitá **prevence**.

virus HIV

Z Narkomani se mohou nakazit AIDS při použití infikovaných injekčních stříkaček.

Syfilis se zpočátku projevuje tvrdým nebolestivým vředem v místě vstupu infekce (např. na pohlavních orgánech). Pokud nemoc není včas léčena antibiotiky, může přejít do dalších stadií, kdy dochází k poškození mozku a míchy.

Kapavka se projevuje prudkým zánětem močové trubice, hnisavým výtokem, pálením a bolestivostí. Je léčitelná antibiotiky.

Riziko nakažení pohlavně přenosnou chorobou zvyšuje časté střídání partnerů, náhodné známosti nebo rizikovní partneři (např. narkomani apod.). Vhodnější je mít jednoho stálého partnera, kterému lze důvěřovat. Riziko nákazy pohlavně přenosnými chorobami snižuje používání kondomu. Jeho spolehlivost je v tomto případě stejná jako při ochraně před otěhotněním (nikdy není 100%).

Z Pohlavním stykem jsou přenosné viry (tzv. papilomaviry), které mohou způsobit rakovinu děložního čípku. Je to druhý nejčastější typ rakoviny v ČR. Dnes proti této nemoci existuje preventivní očkování.

Vyhleďte informace o očkování proti rakovině děložního čípku.

Z Pohlavně jsou přenosné také některé další nemoci – např. žloutenka typu B a C nebo různá zánětlivá onemocnění způsobená bakteriemi nebo plísněmi.

Při podezření na nákazu některou pohlavní nemocí je nutné co nejdříve navštívit lékaře.

Rozmnožovací soustavu muže a ženy tvoří pohlavní žlázy a přídatné pohlavní orgány. Pohlavní žlázy produkují pohlavní buňky a pohlavní hormony. Mužskou rozmnožovací soustavu tvoří varlata, nadvarlata, chámovody, semenné vajíčky, prostata, penis a šourek. Varlata produkují spermie a hormon testosteron. Ženskou rozmnožovací soustavu tvoří vaječníky, vejcovody, děloha, pochva, stydké pysky, poševní předstěna a poševní předsíň. Vaječníky produkují vajíčka, hormony estrogeneru a progesteron. Těhotenství začíná splnutím vajíčka a spermie, trvá zhruba 280 dní a končí porodem. Antikoncepce jsou metody, které zabraňují otěhotnění. Potrat je předčasně ukončení těhotenství. Mezi pohlavně přenosné choroby patří AIDS, syfilis a kapavka.

1. Popište stavbu pohlavního ústrojí muže.
2. Popište stavbu pohlavního ústrojí ženy.
3. Jak probíhá menstruační cyklus?
4. Které znáte pohlavně přenosné nemoci? Proč jsou nebezpečné?